

สรุปผลการเข้าร่วมงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการขยายผลปิดทองหลังพระ
สืบสานแนวพระราชดำริ
วันที่ ๑-๔ เมษายน ๒๕๕๔
ณ บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดน่าน

นายศักดิ์ชัย วังทอง เกษตรจังหวัดเพชรบุรี

นำเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนบ้านบางกลอย หมู่ที่ ๑ และบ้านโป่งลึก หมู่ที่ ๒ ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นหมู่บ้านขยายผลปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ เข้าร่วมงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการขยายผลปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ ในวันที่ ๑-๔ เมษายน ๒๕๕๔ ณ บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดน่าน รวมจำนวน ๘ คน สรุปผล ดังนี้

พิธีเปิด โดย: นายเสนีย์ จิตตเกษม ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน

การสร้างแรงบันดาลใจ โดย: หม่อมราชวงศ์ดิศนัดดา ดิศกุล

๑. เกิดแรงบันดาลใจจากครูที่ดี คือ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่พระชนมายุ ๘๗ พรรษา ที่ทรงนำแบบอย่างการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จากโครงการห้วยไร่มาเป็นแนวทางปฏิบัติ และทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญของ ป่าต้นน้ำดอยตุง จึงทรงริเริ่ม โครงการพัฒนาดอยตุง ในปี ๒๕๓๑ และพัฒนาเป็นมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรม-ราชชนนี ทำงานด้านพัฒนาเพื่อสาธารณกุศลเป็นหลัก โดยมี เป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชนกลุ่มน้อยและ ชาวไทยภูเขาบนดอยตุงให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้นมีศักดิ์ศรี

ในการดำรงชีวิต คนกับป่าสามารถอยู่ร่วมกันได้ อีกทั้ง ทำงานด้านการอนุรักษ์สืบสานศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ของชาวไทยภูเขาและชาวไทยภาคเหนือ ให้คงอยู่ตลอดไป

๒. ความตั้งใจที่จะเรียนรู้ จากชาวบ้าน ชุมชน สิ่งแวดล้อม การที่จะทำให้ชาวบ้านกินดี อยู่ดี การพลิกแผ่นดินโดยชุมชนเป็นที่ตั้ง ดูจากปัญหาและความต้องการของชุมชน การที่ชุมชนให้ข้อมูลทุกด้าน ด้วยความเป็นจริง

แนวคิดในโครงการปิดทองหลังพระฯ

๑. การทำอะไรให้คนอยู่รอด ไม่กู้หนี้ยืมสิน ปลุกพืชเลี้ยงสัตว์กินเอง ไม่รอรถพุ่มพวง (รถพ้อค่าที่นำสิ่งของ อาหารมาจำหน่ายในหมู่บ้าน) โดยในอนาคตจะให้รถพุ่มพวงมารับซื้อผลผลิตจากชุมชนในหมู่บ้าน
๒. อยู่อย่างพอเพียง และเพียงพอ ชาวบ้านอยู่ดีมีสุขขึ้น หมดหนี้สิน การพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง โดยรับความรู้จากโครงการปิดทองหลังพระฯ
๓. การอยู่อย่างยั่งยืน มีเก็บ มีออม มีกิจการต่างๆ ในชุมชน อาทิเช่น การมีโรงงาน โรงสีข้าว ฯลฯ

โดยสรุปโครงการปิดทองหลังพระฯ

๑. การปฏิบัติต้องเข้าถึงชาวบ้าน รู้บริบท รู้ภูมิปัญญา รู้ปัญหา รู้ข้อมูลที่แท้จริง
๒. การเข้าใจตนเอง ชาวบ้าน ชุมชนต้องเข้าใจตนเอง
๓. การเข้าถึง ทำงานโดยความจริงใจ จริงจัง การเข้าถึงชาวบ้าน
๔. เป็นกระบวนการ ที่ต้องใช้เวลา ต่อเนื่อง โดยใช้คนเป็นตัวตั้ง
๕. เป็นการเรียนรู้ เพื่ออยู่กับธรรมชาติ

การเสวนา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

กระบวนการสร้างความเข้าใจ

๑. เข้าใจกระบวนการแนวคิดของโครงการ ภูมิสังคม ภูมินิเวศ ๖ มิติ การชี้ชัดว่าถึงชาวบ้านอย่างไร จะทำให้ชาวบ้าน อยู่รอด พอเพียง ยั่งยืน
๒. การเข้าใจชุมชน วิถี บริบทองค์กรชุมชน ข้อมูลความรู้สึกของชุมชน อยากพัฒนา ข้อมูลทุกด้านชัดเจน เพื่อวิเคราะห์การกิน การอยู่ของชาวบ้านว่าจะอยู่รอดอย่างไร
๓. การเข้าใจของผู้ทำงาน ต้องเข้าใจกระบวนการพัฒนาทั้งหมด การพัฒนาที่มึน การสำรวจกลุ่มย่อย การจัดการหมู่บ้าน ทำกิน มีกิน เหลือจำหน่าย การตั้งตลาด/สหกรณ์ในหมู่บ้าน
๔. หน่วยงานสนับสนุน ต้องรวดเร็ว ในการทำงาน
๕. การระเบิดจากข้างใน จากชาวบ้าน /ชุมชน ได้อย่างไร ความสำเร็จต้องระเบิดจากข้างใน ชีวิตชุมชนดีขึ้น อยู่ยัดติดกับเงิน
๖. กระบวนการเข้าใจ ชาวบ้านต้องลุกมาทำเอง การเรียนรู้ด้านสังคม เรียนรู้บริบทชุมชน ตั้งแต่ตื่นนอน จนถึงเข้านอน ว่าเขาได้ทำอะไร การเรียนรู้ภูมิปัญญา การทำเพื่อกินเพื่อใช้ การร่วมอยู่ร่วมกิน การนำผู้นำดูงานต้นแบบแม่ฟ้าหลวง ดอยตุง แล้วมาทำความเข้าใจ

๗. ความพร้อมของชุมชน เกิดจากสิ่งที่ชุมชนให้ความเชื่อมั่น เชื่อถือ เก็บข้อมูลทุกด้านทุก

ครัวเรือน การพูดคุยในกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย ในไร่นา การที่ชาวบ้านขอให้ไปช่วยเหลือ/ขอความร่วมมือ

ฐานการเรียนรู้ น้ำ ดิน เกษตร และป่า

๑. ฐานการเรียนรู้ป่า

๑.๑ การสร้างป่าชุมชน อนุรักษ์ให้คนอยู่กับป่า ตั้งระเบียบชุมชน เพาะพันธุ์พืชปลูกเสริมสำหรับเป็นแหล่งอาหารและสร้างที่อยู่อาศัย ป่าถูกทำลายต้องฟื้นฟูหาความต้องการของชุมชน ชุมชนเป็นเจ้าของรักหวงแหน

๑.๒ ปลูกพืชดั้งเดิม พืชอนุรักษ์ดิน น้ำ เช่น กล้วย ตำลึง

๑.๓ การดูแลรักษาป่า ต้องรักษาป่าต้นน้ำ เพื่อไว้เป็นแหล่งอาหาร แหล่งต้นน้ำ การหาของป่า เพราะ ป่าไม่ต้องลงทุน

๑.๔ การคืนป่าให้ธรรมชาติ โดยการแบ่งโซน เป็นป่าต้นน้ำ ป่าเศรษฐกิจ ป่าอาหาร ป่าวัฒนธรรม สร้างหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นการจัดการป่า

๒. ฐานการเรียนรู้เกษตร

๒.๑ ในอดีตราษฎรทำไร่เลื่อนลอย บริหารจัดการให้ปลูกพืชหมุนเวียน การทำนาขั้นบันได ปลูกข้าวพันธุ์พืชเมือง ผัก พริก ข้าวโพด สรรวจและให้ความรู้ เทคนิค วิชาการ การใช้สารชีวภัณฑ์ ปรับปรุงพันธุ์

๒.๒ การเลี้ยงสัตว์ เช่น หมูเหมาซานให้ลูกตก เนื้อแดง ไม่มีไขมัน ไก่พื้นเมืองกินอาหารเหลือหมู

๒.๓ หน่วยงานสนับสนุน ด้านการควบคุมศัตรูพืช สร้างศูนย์ป้องกันกำจัดศัตรูพืชชุมชน สร้างวิทยากร ปรับวิธีการทำงาน ข้อมูลที่แท้จริงของหมู่บ้าน ขยายผล สอดคล้องกับชุมชน ความเหมาะสมของพื้นที่

๒.๔ การใช้หลัก ๓ ห่วง พอประมาณ พอเพียง มีภูมิคุ้มกัน การเกษตรแบบผสมผสาน

๒.๕ ความยั่งยืน จากการทำชุมชนรวมคน ชาวบ้านมีน้ำใจ ไม่เห็นแก่ตัว มีเป้าหมายชัดเจน มีหลักการทำงาน คิดเป็น วางแผนเป็น มีส่วนร่วม

๓. ฐานการเรียนรู้น้ำ

๓.๑ สำรวจแหล่งน้ำ ดูทรัพยากรในพื้นที่ ทำฝายอนุรักษ์ บ่อพวง ฝายเคเบียน

๓.๒ สำรวจภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม เก็บข้อมูลนำมาวิเคราะห์

๓.๓ ทำความเข้าใจกับผู้นำชาวบ้าน

๓.๔ มองป่า ดิน น้ำ เกษตรฟื้นฟูป่าสร้างฝายชะลอ ต้นน้ำ กลางเกษตร ปลายประมง

๓.๕ บริหารจัดการน้ำ ต้นคลอง กลาง ปลาย
น้ำท่วม น้ำแล้ง ปฏิทินการใช้น้ำ สร้างกฎกติกา

๔. ฐานการเรียนรู้ดิน

๔.๑ การดูแลดิน ไม่มีที่ดินทำกิน ดินถูกทำลาย ขาด
ความรู้ เกิดภัยธรรมชาติ ทำไร่น่าล้นลอย ต้องรู้ความต้องการ รู้
ปัญหา รู้วิธีการจัดการวิถีชีวิตของตนเอง การดูแลดิน

๔.๒ การปลูกพืชหมุนเวียน พืชหลังนา ปรับปรุงดิน ดิน
ดีทำอะไรก็ได้ เป็นต้นทุนชีวิต ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่
ปลูก กินเองเหลือขาย ฟังตนเอง ทุกอย่างต้องทำเอง ใช้อินทรีย์
ทำการเกษตร ทำการเกษตรเป็นมิตรกับดิน

๔.๓ การจัดการดิน การทำแบบผสมผสาน วิเคราะห์
ธาตุอาหารในดิน ปลูกพืชเหมาะสมกับดิน ป่า น้ำ

เสวนาความคาดหวังของการเข้าร่วมสัมมนา และการก่อเกิดกระบวนการในพื้นที่ “พื้นที่ต้นแบบจะต่อยอด
และพื้นที่ขยายผลจะทำอย่างไร”

ผลการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑. ได้เรียนรู้กระบวนการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ
 ๒. ชาวบ้านต้นแบบได้รับผลการพัฒนาที่จับต้องได้ เช่น มีน้ำเพียงพอต่อการทำเกษตร มีกองทุนหมู การปรับปรุงดินให้ดี ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น
 ๓. ชาวบ้านสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้และความคิดกันเองภายในหมู่บ้าน และมีการปรับจิตใจให้มุ่งมั่น เป้าหมายของความอยู่รอบตัวเอง ไม่ได้อยู่ที่เงิน แต่เป็นความสุขที่ได้ทำ ได้คิด และได้แก้ไขปัญหา
 ๔. ได้เรียนรู้เทคนิคในการจัดการดิน น้ำ ป่า และเคล็ดลับในการผลิตทางการเกษตรให้ได้ผลผลิตดี ซึ่งเป็นความรู้เฉพาะพื้นที่
-